

**Gyurcsány Ferenc miniszterelnök beszéde a Magyar Állandó Értekezlet
VIII. ülésén
(Budapest, 2004. november 12.)**

Tisztelt Köztársasági Elnök Úr! Hölgyeim és Uraim! Résztvevője és az értekezlet munkájának figyelője, nézője, határon innen és határon túl!

A Magyar Állandó Értekezlet célja megalakulása óta nem változott. Annak a felelősségnek az intézményi kifejeződése, amely magyart magyarral összeköt. Amelyet nagyon sokan itt, ezen asztal körül is úgy neveznek: mindenki felelős mindenkéért.

Ez a felelősség öltött testet az elmúlt 15 év nemzet- és magyarságpolitikájában, és azt gondolom, ez a felelősség hatja át azokat a vitákat is, amelyek ennek a nemzetpolitikának a tartalmáról, ennek a nemzetpolitikának a stílusáról és keretéről folytak mindig, nemcsak az elmúlt 15 évben, hanem az elmúlt századokban, és gyanítom, folyni fognak mindig.

Azaz tisztességes, jó szándékú, magyarságukban becsülettel élő emberek vitájáról van szó, akik keresik a nemzeti közösség megerősítésének, építésének útját és módját. Vitákban, kompromisszumokban és konfliktusokban. De nem magyarok vitatkoznak nem magyarokkal, nemzetiek nemzetietlenekkel, a hazáért, a nemzetért felelősséget érzők felelőtlenekkel, hanem megoldást kereső, sokfajta akarat, sokfajta vélemény, érdek és érték az, ami megmutatja magát.

Ennek a felelősségnek két nagy lába van: az egyik magyarságunk megtartása. Annyira jó lenne, hogyha igaz lenne az a mondat, amelyet talán néhai Antall József miniszterelnök úrtól hallottunk legelőször átütő erővel a 15 milliós magyarságért viselt felelősségről, és most, legutóbb Mádl Ferenc köztársasági elnök úrtól hallottuk ezt a misztikus számot: szóval annyira jó lenne, ha lennénk még 15 millióan. Bár így lenne, Hölgyeim és Uraim!

Így fog ez most már maradni a mi nyelvhasználatunkban - és ez így van rendjén -, emlékeztetve bennünket arra, hogy voltunk mi 15 millióan. Ma, sajnos, nem vagyunk. Ha van közös magyarságunkkal szemben jelentős és nagy kihívás - és ebben egyetértek Mádl Ferenc köztársasági elnök úrral -, akkor éppen ez, hogy lassan örülhetünk, ha 13 millió magyar népesíti be a Kárpát-medencét.

Ez tehát az első pillér: megtartani magyarságunkat erejében és számosságában a Kárpát-medencében. A második, hogy megtartani őseink szülőföldjét a maga kiterjedtségében itt, a Kárpát-medencében.

Az igazi baj és az igazi nyavalya, hogy e két pillér és e két szándék nagyon sok esetben pörlekedik egymással. Időnként úgy tűnik, hogy a kettő kibékítése nem egyszerű. Hogyha az egyiket szolgálom, a másik alulmarad. Ha a másikat próbálom erősíteni, az előző meggyengül. Én a viták mögött nem egy alkalommal e két valóságos és egyenként helyes szempont kibékítését, az arra való törekvést látom.

Hogy is állunk azzal a mérleggel, hogy hányan maradtak szülőhelyükön és hányan indultak el az anyaország felé az elmúlt időszakban?

1990 januárjától, azaz az elmúlt tizennégy évben Magyarországon mintegy 270 ezer külföldi állampolgár telepedett le, szerzett állampolgárságot, szerzett tartózkodási engedélyt vagy bevándorlási engedélyt. 270 ezer. Ebből 120 ezren lettek állampolgárok, 150 ezren bevándorlási engedéllyel, letelepedési engedéllyel és tartózkodási engedéllyel élnek Magyarországon, legálisan.

E 270 ezer embernek valamivel több mint 80 százaléka kárpát-medencei magyar. Ez az a vonzerő, amelyet Magyarország - nagyon sokak szóhasználatában az anyaország, mindönk közös hazája - gyakorol a kárpát-medencei magyarságra. Ez is mutatja a létező folyamatot, azt a konfliktust, amely az egyéni boldogulásnak a vágya, az egyéni fölemelkedés egyébként nem vitatható, sőt érvelhető szempontja, és a magyar közösség megmaradásának szempontja között van.

A feszültség nemcsak látszólagos, hanem valóságos. És hogyha követtünk el az elmúlt időszakban hibát mi, így együtt, határokon belül és azon kívül élő, a magyarság sorsáért egyaránt felelősséget viselő közéleti emberek, akkor az egyik hiba az: kellő nyugodtsággal erről a kérdéstről nem nagyon beszéltünk.

A magyar kormány álláspontja szerint az a helyes út, és annak az útnak kell elsődlegességet adni, amely a magyarság megerősítését, magyarságában való megmaradását elsősorban olyan eszközökkel segíti, amelyek egyben és egyúttal megerősítik a szülőföldön való maradás egyéni szándékát, képességét, akaratát és érdekét. És a magyar kormány aggodalommal figyel minden olyan javaslatot, amely kedvezményezi a magyar nemzeti közösség egyes tagjait, de ezen kedvezményeket Magyarország határain belül való tartózkodáshoz köti. Mert ez nyilvánvalóan azt a lehetőséget erősíti meg, és azt a félelmet fokozza a magyar kormányban, hogy nem a szülőföldön való megmaradás, hanem a szülőföld elhagyására való ösztökélés lesz nemzetpolitikánk és magyarságpolitikánk meghatározó eleme.

Amikor az európai uniós tag Magyarország, amikor ennek az országnak a kormánya a Magyar Állandó Értekezlet mai ülésére készült, akkor ezen megfontolásokból dolgozta ki, illetve indult el az új, átfogó Szülőföld Program kidolgozásának útján. Ez a program megpróbál jó egyensúlyt találni. Jó egyensúlyt találni a szabad mozgás, a határok lebontásának indokolható, érvelhető és szükséges igénye illetve a határon túli és határon belüli területek egységes - merthogy egy régióhoz tartozunk - regionális, gazdasági, társadalmi, kulturális fejlesztése között.

A programnak három nagy lába van. Három nagy törekvés fogalmazódik meg benne. Az első a külhoni magyar útlevel megadása, annak érdekében, hogy megoldjuk azt, amit a magyarigazolvány nem tudott megoldani - bár nyilván szeretett volna. Megoldjuk azt, hogy határon túl élő magyar testvéreinknek ezt a határt ne kelljen valóságos határként megélniük. Persze ez a kérdés térben és időben is differenciált. Hiszen vannak olyan határok, amelyek ma már nagyon könnyen átjárhatók, és tudjuk, hogy a közeljövőben lesznek olyan határok, amelyek - éppen az európai uniós csatlakozás kapcsán - ugyanerre a sorsra jutnak.

De szembe kell néznünk azzal a ténnyel, hogy más határok tartósan, több éven keresztül a XX. század második felében kialakult nemzeti elkülönültség szabályait fogják magukon viselni, és azt a tragédiát, amely elkülönültséget, különösen Magyarország számára a XX. század első felében megélt nemzeti traumát okozott.

Ennek a programnak a második eleme egy olyan Szülőföld Alapnak a létrehozása, amely azt a célt szolgálja, hogy több forrás és több lehetőség legyen a határon túli területek gazdaságának, társadalompolitikájának, oktatásának, egészségügyének, kultúrájának fejlesztésére. Megadva ebben az alapban azt a lehetőséget, hogy a nemzeti elhivatottságukra oly büszke, és ezt nyíltan vállaló magyar polgárok és magyar vállalatok járuljanak hozzá ezen közös feladat megoldásához. A magyar kormány pedig azt mondja, hogy minden 1 forinthez az ilyenfajta közvetlen felelősségvállalásról tanúbizonyságot nem tévő magyar adófizetők pénzéből további 1 forintot hozzátesz - megteremtve a lehetőségét annak, hogy a cselekvés legyen a bizonyága a közös felelősségvállalásnak.

A harmadik terület olyan átfogó, a kárpát-medencei gazdaságfejlesztés programjának megalkotását célul kitűző kezdeményezés, amely elsősorban a határon túli területek fejlesztésére koncentrál, de ezt összefüggésben látja a határokon átnyúló természetes társadalmi-gazdasági régiók együttes, közös fejlesztésének igényével.

A magyar kormánynak szent meggyőződése, hogy ez a program és ez a csomag hatékony, helyes és jó válasz arra az igényre, hogy együttesen őrizzük meg magyarságunkat, és együttesen őrizzük meg közös történelmi, nemzeti szülőföldünket.

Egyetértek elnök úrral abban - és nem lehetne kitérni a kérdés elől itt, a mai napon -, hogy válaszolnunk kell a december 5-ére kiírt népszavazáson: mit gondolnak az azon részt venni jogosultak az úgynevezett kettős állampolgárság kérdéséről. Mit gondolnak arról, hogy a jelenleginél kevesebb feltétel mellett a határokon túl élő magyarok megkaphatják a magyar állampolgárságot.

Úgy látom, hogy a kérdés egyszerre apellál történelmi felelősségünkre, egyszerre apellál nemzeti érzelmeinkre, és egyszerre igényli közös, okos számvetésünket, lehetőségeink, közös lehetőségeink legcélszerűbb felhasználására vonatkozóan.

Az ész, az értelem és a lelkiismeret nagy csapdáját látom ebben a kérdésben. Olyan kérdésnek látom, amelyben nagyon könnyen az indulat lesz az úr. És az indulat - fakadjon az bármilyen töről, és támogasson bármilyen megoldást - nem jó tanácsadó ebben a kérdésben. Olyan válaszokra ragadtatja magát - ma már éppen ezen indulattal a háttérben - nagyon-nagyon sok, egyébként a magyar nemzet iránt nyilvánvalóan felelősséget érző barátunk, kollégánk, riválisunk, amelyek épp ennek a közös felelősségnek a gyengítését eredményezhetik.

Természetesnek tartom, hogy ebben a kérdésben van vita. És természetesnek tartom, hogy a kérdéssel kapcsolatosan sok a kétely.

Viszont természetellenesnek gondolom, hogy magyarság- és tisztességpróbaként állítsa be bárki is a kérdést és a kérdésre adott választ. Tisztelt Hölgyeim és Uraim!

Nagyon sokat szenvedett ez a nemzet az elmúlt pár évszázadban, de egészen a közelmúltban is, hogy mindig valakik megmondták nekik, hogy mikor jó hazafiak, hogy mikor jó magyarok, mikor hű gyermekei ennek a hazának.

Azt gondolom, hogy sokfajta helyes, tisztességes és becsületes válasz van. És az ítélőbíró ebben a kérdésben nem kívül lakozik, hanem a saját lelkünkben, vagy ha keresünk valakit kívül, akkor az a Megváltó, vagy a Sors, vagy a közös nemzeti közösség.

Azt gondolom, hogy ezt a jogot valamennyi magyar embernek a lelkiismeretének, vagy végső soron a Megváltónak kell meghagynia. Ezért én magam és a kormányom tartózkodni fogunk mindig attól, hogy ilyenfajta minősítésekre ragadtassuk el magunkat.

Két oldalról fenyeget veszély ebben a kérdésben. Az egyik, hogyha valakik nem akarnak számot vetni azzal a nemzeti, történelmi felelősséggel, amelyet közösen viselünk, és úgy gondolják, hogy csak kalkulus kérdése az egész. Kalkuláljuk a kutatási adatokon, hogy mi mennyi, kalkuláljuk a költségvetésben, hogy mi mennyi, kalkuláljuk az adóban, hogy mi mennyi. Nagy baj lenne, ha így lenne! És nagy baj lenne - ez a második kockázat -, hogyha valaki, aki egyébként tud írni és olvasni, azt gondolná, hogy döntéseinknek nincsenek messzebbható következményei.

A nemzeti lelkesültséget és a nemzeti felelősséget együtt kell tartani. A felelősséggel nem számoló lelkesülés és a száraz, mondhatni, pénzügyi felelősségre apelláló magatartás önmagában tévútra visz.

Sokan azt mondják, hogy nem voltunk még soha olyan szegények, hogy ígérni ne tudnánk. Én meg azt mondom, hogy egy kormány nem lehet olyan felelőtlen, hogy csak ígérni tudjon. Aki ígér, annak teljesítenie kell. Teljesítenie kell a maga konkrétságában, és teljesítenie kell a nemzeti közösség egésze számára is.

Az elmúlt 15 év nemzetpolitikájában én ma inkább azokat a példákat látom pozitívnak, amelyek például az alapszerződés megkötésére irányultak. Nagyon sokan vitatták annak idején itt, az asztal körül, hogy helyes volt-e megkötni az alapszerződéseket. Később, megkötésüket követően kiderült, hogy inkább szolgálták a magyar-magyar együttműködést is, illetve Magyarország és a szomszédos országok együttműködését.

Inkább azt a példát tartom helyesnek, amikor a státustörvény megalkotását követően újabb tárgyalásokon, - éppen a kellő előrelátás hiányából fakadóan, az újabb tárgyalásokat követően - igazítani kellett. Majd kiderült, hogy még ezek az igazítások sem elegendők ahhoz, hogy alkalmazni lehessen a törvényt. És 2002. után - bármennyire nemes szándékai is voltak - újra módosítani kellett a törvényt, például annak érdekében, hogy a Felvidéken alkalmazni lehessen.

Tárgyalás, együttműködés, konzultáció, mérlegelés együtt kell, hogy járjon a nemzeti lelkesültséggel. Ha ez nem így van, akkor bajba kerülünk. Az a dilemmája ennek a kérdésnek, hogy "igen"-t vagy "nem"-et kellene válaszolni egy olyan súlyos problémára, amelynek a megoldására az elmúlt évtizedek nem voltak elegendők. És előbb akar dönteni, és utána akar kalkulálni.

Azt gondolom, hogy bölcs ember nem így tesz. Balog ember tesz így.

Én a magyar kormányt, a magyar nemzeti közösséget alkalmasnak tartom arra, hogy higgadt, nyugodt vitában mérlegelje ennek a kérdésnek minden ágát-bogát. Egyéni tapasztalataim is arról győznek meg, hogy a legegyszerűbb emberi konfliktusokban sem "igen"-ek és "nem"-ek a válaszok, hanem a közös felelősség bázisán létrehozott kompromisszumok.

Tegnap egy fórumon azt a kérdést szegezte nekem valaki: amikor ilyen dilemmákat osztunk meg a magyar választópolgárokkal és a határon túl élő közösséggel, azért tesszük, mert cserbenhagyott bennünket a határon túli magyarság iránti felelősségünk és felebaráti

szeretetünk? Ezt jelenti? Erre azt mondtam, hogy dehogy! Milliók és milliók, határon belül és kívül, de szerte a világban, egyszerű, névtelen halandók, szülők, édesapák és édesanyák gondolkodnak azon, hogy vállalják-e a következő gyermeket, a másodikat, vagy a harmadikat. És nem azért gondolkodnak rajta, mert szeretnének vagy nem szeretnének, vagy mert szeretik vagy nem szeretik, hanem mert azon gondolkodnak, hogy mire képesek így együtt.

Számtalan gyermek várja, hogy karácsonykor teljesüljenek az álmai, és nyaggatja az édesanyját, és húzza a papája zakójának a sarkát, és mondja, hogy mi kellene még. Meddig tart még a szükség? De nem gondolom, hogy karácsony este gyermekek és szülők viszonyában az méri meg a szeretetet, hogy apa és anya képes volt-e megtenni mindazt, úgy egy nekifutásra, amit megálmodtunk magunknak.

Hány és hány testvér van a világban, akiknek különböző sorsot rendelt az élet! Nehezebbet és könnyebbet, boldogabbat és sanyarúbbat. És bár van egymásért viselt felelősség, mert ezt kívánja meg a testvéri szeretet, de fennmaradnak a különbségek, és fennmarad a szándék, hogy ezek a különbségek csökkenjenek.

Én azt szeretném, hogy a különbségek csökkenjenek! Azt szeretném, ha közös felelősséggel élnénk. De soha nem szeretném, hogy a magyarságom, a magyar testvéreim iránt viselt felelősségem és szeretetem dolgában az legyen a perdöntő, hogy egy valaki által megkonstruált kérdésre milyen választ adok. Olyan kérdésre, amelyet időnként valakik az útleveél megadása kérdésének látnak csak. Majd korrigálnak, hogy mégsem. Olyan kérdésre, amelyre időnként valakik azt mondják, hogy nem kerül egy fillérbe sem. Majd időnként azt mondják, hogy ja, de mégis.

Ennél sokkal kisebb ügyekben, Hölgyeim és Uraim, vérré menő vitákat folytatunk a magyar parlamentben és a magyar nyilvánosság fórumain. Sokkal kisebb ügyekben, amelyeknek látjuk a végét. És lám-lám, ott is vitatkoznunk kell.

Azt tudom mondani Önöknek, hogy a magyar kormánynak ebben az ügyben csak egyetlen kötelessége lehet: felhívni a magyar polgárok figyelmét arra, hogy nemzeti elkötelezettségüket, felelősségüket, lelkesültségüket egyeztessék össze a közös haza iránt érzett felelősséggel, a múltat a jelennel, a jelent a jövővel. Ha erre képesek vagyunk, akkor nem ejtjük magyarságunkat csapdába, sem tisztességünket, hanem képesek vagyunk közösen egy emelkedő magyar jövőt megkonstruálni.

Köszönöm szépen!